

İnternet: Büyük Eşitleyici*

Michael C. Maibach**

Bir teknoloji dalgası bütün dünyayı baştan başa sarıyor. İnternet, Sanayi Devriminin derin etkisini bile aşacak çapta değişiklikler getiriyor. Teknoloji çağında ilerledikçe, dünyayı fırtına gibi silip süpüren sosyal, politik ve ekonomik güçler gelişmekte olan ülkelerin ekonomik refah ve siyasi özgürlüğe ulaşma yofundaki gayretlerini artıracak mıdır? Evet, artıracaktır.

Bu yazı, yukarıdaki sorunun cevabının neden olumlu olduğunu izaha çalışacak. Bu yazıda yaklaşmakta olan dijital ekonominin, petrol çağının gerisinde kalmış ülkelerin hayatını nasıl geliştireceğini gözden geçireceğiz. Yanıbaşlarında ortaya çıkan ve onlara doğru gelişen "fırsat dalgasını yakalamaya" çalışan bu yeni yükselen piyasalar için en isabetli olacak kamu politikalarının neler olduğunu tartışacağız.

İnternet Fırsatları

Global telefon sistemleri insanları analog (mekanik) anahtarlar (switches), temel ses nakledicileri ve bakır teller vasıtasıyla birbirine bağlamaktadır. Bu sistemlerde enformasyonun nakli yavaştır ve yalnızca sesle yapılır. Bu durumda enformasyon bilmediğimiz bir lisanda olabilir. Başarılı bir enformasyon nakli, konuşmayla nakledilemeyecek, sadece data ve imajlar halinde mevcut enformasyonun naklini gerektirebi-

** Intel Şirketi'nde Hükümetle İşler'den sorumlu başkan yardımcısı.

lir. Keza, birbiriyle konuşan iki insanın bilgi ve enerji seviyesi de paylaşılan bilgiyi sınırlar. Burada "sınırlılık" geçerlidir.

İnternette iletişim tamamıyla farklıdır. İnterneti tasvir etmeye yönelik iyi bir ifade, "ortak bilgisayar ortamı" (Connected Computing)dır. İnternet, insanları, PCler ve diğer bilgisayar/iletişim araçları marifetiyle birbirine bağlamak için daha geniş tabanlı (fiber optik kablolar gibi) ve dijital anahtarlar kullanmaktadır. İnternet, herhangi bir zamanda, dünyanın her tarafına sayısallaştırılmış ses, video (görüntü) ve data nakleder. "İletişim kuran" insanlar aynı hatta olmak veya bilgiyi aynı lisanda paylaşmak mecburiyetinde değildir. İnternet zaman, mekan ve dil farklılıklarını ortadan kaldırır. Data kaynakları yorulmaz ve bilgiyi çarpıtmaz. Enformasyon erişilebilme imkanıyla değil mevcut olup olmamasıyla sınırlıdır. İnternet dünyasında "sınırsız"lık geçerlidir.

Şimdi, internette ulaşımın, internetin -farklı ülkelerdeki eski durumu ne olursa olsun- her ülkede zenginliğin yaratılmasını ve büyümesini nasıl teşvik edeceğine göz atalım.

• Global Sermayeye Ulaşma

Kapitalizmin temeli sermayeye ulaşmadır. Yirminci yüzyıla kadar özel işletme sermayesine ulaşma imkanına sadece hükümetler ve zenginler sahipti. Yüzyılın ilk yıllarında mahalli ban-

kalar mahallerindeki vatandaşlara borç (kredi) vermekteydi. Bankaların çoğunun ticari kredi verme kapasitesi cemiyetlerinin toplam servetine bağlıydı. Çok uluslu şirketlerin doğmasıyla bütün dünyada doğrudan yabancı yatırımın arttığına şahit olduk. Bu, aslan payının endüstrileşmiş ülkelere gitmesine rağmen, bu tür sermayenin dünyanın her köşesine yayılmasını sağladı. Ne var ki, hükümet yatırımı ve hükümetlerin mali politikası tarafından kuşatılmış büyük kurumlar ve zengin aileler, yine de özel finansı büyük ölçüde kontrol altında tutmaya devam etti. Coğrafya ve ödünç alanın büyüklüğü artık sermayeyi sınırlamamaktadır. İnternet dünyanın en uzak bölgesinde yaşayan bir girişimciye bile -bir telefonu ve modemi varsa- risk finansmanı için araştırma yapma imkanı vermektedir. Gerçekten günümüzde her gün bir trilyon dolarlık sermaye dünyanın her bir tarafında hareket etmektedir; bu meblağ dünyada dolaşan mal ve hizmetlerin toplam değerinden onbeş kat fazladır. Bugün bir girişimci -kim olduğu, hangi grubun parçası olduğu veya nerede yaşadığıyla değil- yalnızca fikirlerinin kalitesiyle sınırlanmaktadır.

• Borsaya Ulaşma

Sermayeye ulaşmada geçerli olan gerçekler, borsa-tahvil piyasasına ulaşmada da geçerlidir. Dünyada bir PC, bir modem, ayda yirmi dolar ödeyerek üye olunan bir internet servisi (ISP) bağlantısına sahip herkes, istediği zaman ve herkesle aynı fiyattan Intel, eBay, Cisco veya General Electric hissesi alabilir. Her gün trilyonlarca dolarlık hisse senetleri her çeşit kurumlar ve zenginler tarafından alınıp satılır.

• Global Piyasalara Ulaşma

Araştırma, ürün geliştirme ve imalat için gerekli sermaye temin edildikten sonra pazarlara ulaşma imkanına sahip olmak gerekir. Bu yüzyıla kadar doğal olarak piyasalar yereldi. Pek çok insan yaşadıkları kasaba ya da şehrin ikiyüz mil uzağına hiç seyahat etmemişti. Mal ve hizmet üretenler bunları sadece kendi bölgelerinde veya birkaç komşu bölgede gerçekleştirmek-

teydi: Ölçek, ulaşım ve coğrafya küçük büyük her teşebbüsün hacmini sınırlamaktaydı.

Hollandalılar ve İngilizler 17. ve 18. yüzyıllarda, global ticareti, limanların ve gemi teknolojilerinin de yardımıyla kontrol ettiler. Sanayi çağı, mekanik bakımdan güçlendirilmiş gemiler, trenler ve uçaklarla birlikte telgraf ve telefonu da beraberinde getirdi. Makinalar ve elektrik telleri insanların ulaşabileceği piyasaları genişletti, fakat bu hatırı sayılır bir maliyetle gerçekleşti. Sadece en büyük, en başarılı girişimciler, global piyasalardan gerçek avantajlar elde edebildiler ve diğerleri gibi onlar da nehirlere, okyanuslara, dağlara ve iklim şartlarına gibi fiziksel engellerle yavaşlatıldılar.

İnternet bütün bunları değiştirdi. Şimdi, bir web sitesi olan bir iş adamı, www sayesinde "çokuluslu bir ortaklık"tır. Satışlar artık organizasyonun büyüklüğü ile değil ürünün ve hizmetin kalitesiyle sınırlıdır.

• Dünya Standartlarında Eğitim

Asya'yı ele alalım. Burada yüksek okul eğitimi alamamış 500 milyon insan bulunmaktadır. Uydular, PC ve internet teknolojileriyle, küçük yerleşim yerleri, öğretmen olmaksızın sınıfta öğretilen bilgiye sahip olabilir. Bu işlem uydudan PC'ye bir gecede yüklenerek yapılır ve çok uzak bir yerde yaşayan bir öğretmen ile gerçek zaman bağlantısı oluşturulur. Gelişmiş ülkelerin nüfusları yaşlanırken, bu ülkelerde, bilgisini rahatını bozmadan evinden ve şehir merkezinden, dünyanın herhangi bir yerindeki diğer insanlarla paylaşabilecek potansiyel insanların sayısı da artmaktadır.

• Daha İyi Sağlık Hizmetlerine Ulaşım

Amerika'da her 387 kişiye bir doktor düşmektedir. Endonezya'da bu sayı 6786'dır. Tayland için 4361, Malezya için ise 2063'tür. Tele-teşhis tüm bunları değiştirecek güçtedir. Birçok gelişmiş ülke, günümüzde PC internet teknolojisini kullanarak internet üzerinden hastaların "sanal muayene"lerini gerçekleştirmişlerdir. Pek çok kişinin röntgenleri kontrol edilebilir,

uzmanlara danışılabilir ve tüm bunlar seyahat etmeksizin gerçekleştirilebilir. Elbetteki bu bir "kazan-kazan" (herkesin kazandığı) sistemidir. Örneğin Amerika'da GSMH'nin % 14'ü sağlık hizmetlerine ayrılmıştır. Tele-teşhis pratik ve yasal bir muayene türü olduğunda bu imkanlar çok daha iyi bir şekilde kullanılabilir.

• Bilgiye Ulaşım

Bilgi çağıyla ilgili bu kısa değerlendirmeyi, bilginin kendisine ulaşmaya değinmeden noktalamayalım. Yüzyıllardan beri kitaplar, insanlara bilgi taşıdılar. Pahalı, az bulunur ve refah seviyesi yüksek ülkelerdeki birkaç büyük kütüphanede bulunur durumdaydılar. Günümüzde Web üzerinde fiilen sörf yapan birisi, bilgiye tarih sırasına dizilmiş olarak ulaşır ve genellikle bu erişim bedavadır. Meksika'da şemsiye mi satmak istiyorsunuz? Website size orada hangi aylarda ne kadar yağmur yağdığını söyler. O bölge nüfusunun, gelirinin medyanını ve yöresel geleneklerini mi öğrenmek istiyorsunuz? Hepsi web üzerinde. Bu, sorarak bedava pazar araştırması yapmakla aynı şey.

İnternet ve Özgürlük

• İfade ve Bilgi Özgürlüğü

Demokrasi birçok şeyi gerektirir. Bunların arasında, eğitim görmüş vatandaşlar, gelişen bir ekonomi ve ülkenin tüm şartları hakkında bilgi yanında politik adaylar hakkında seçim dönemleri süresince bilgi edinmek de vardır. Bu aşamada internet vatandaşlara, diğer ülkeler hakkında olduğu kadar, buldukları bölge hakkında da her yerde temin edilebileceğinden çok daha fazla bilgi sunar. Seyahat etmeden ve büyük paralar harcamadan, neyin işleyip neyin işlemediği kolaylıkla kontrol edilebilir. En önemlisi, internet hükümet ajanlarının, politikacıların ve hatta haber medyasının bile "filtrelerini" ortadan kaldırır.

• Din (İnanç) Özgürlüğü

Basit anlamda inanç özgürlüğü; inançların, hi-

kâyelerin ve mesajların paylaşımıdır. İnternet, herhangi bir inanç için alternatif bir forum (alan) olabilir ve insanlar dinsel bir mekanda olmaksızın ya da uzun seyahatler yapmadan toplanabilirler. İnanç alışkanlıkları doğal olarak tekil bireylerden çok gruplarda daha güçlüdür. Dini törenlere katılmayan veya oturduğu bölgede aynı inancı paylaşan başka kimse bulamayanlara, internet sanal bir dinî topluluk sağlayabilir.

İnternet Politikası Önerileri

Şimdi, internetin refah ve özgürlüğe sağlayacağı potansiyel katkıyla ilgili bir fikir sahibi olduktan sonra, hükümetlerin ülkelerinde başarıya giden yol olan sıcak bir internet arkadaşlığı yaratmak için takip edebilecekleri kimi politikalara geçeceğiz.

• Deregülasyon ve Özelleştirme

PC endüstrisi regülasyona tabi tutulmadığı için hızla gelişmektedir. Birçok iletişim sistemleri geçmişte ya kamu mülkiyetindeydi ya devlet tarafından düzenlenmişti. Bu yaklaşım, birçok yerde sesli iletişimi sağlamakta verimli bir şekilde işlediği halde, dijital iletişim şalterleri, hatları ve altyapı yatırım tesislerini gerektirmektedir. Bunlar sadece özel sektör ve onun kâr güdüsü tarafından sağlanabilmektedir. Neyse ki aşırı düzenlemecilik bazı ülkelerde gerilemektedir.

Buradaki mesaj, İngiltere, Amerika ve diğer bazı ülkelerin telekomünikasyonlarını ve kablolu-TV altyapı tesislerini hızlı bir şekilde özelleştirmedeki öncülüklerini izlemektir. Deregülasyon rekabet ortamı yarattıkça yatırım yapılacaktır. AT&T, MediaOne kablolu TV servisini sadece internet paketi, ses ve TV servisi şeklinde oluşturdukları paket ileride çok popüler olacağı için, 58 milyar dolara satın almıştır.

AT&T yatırımı, Amerika'nın bölgesel telefon şirketlerini kendi ses network'lerini tamamen veri uyumlu yapabilmek için ADSL dijital teknolojisine yatırıma itiyor. Açıkça, bu tür yatırım sadece deregülasyon ve rekabetçi güçler sayesinde ortaya çıkmaktadır.

• Tel Bağlantı Sistemli Okullar ve Kütüphaneler

Herkes interneti anlayabilir hale gelmelidir ve bunun için doğal olarak işe çocuklardan başlanmalıdır. Günümüzde Amerika, tüm çocuk ve yetişkinleri, sosyal statülerini göz önünde bulundurmaksızın internet üzerinde bir araya getirmek için, tel bağlantı sistemli okullar ve kütüphaneler kurmaktadır. Uzun vadede bu, her ülke için çok faydalı bir yatırımdır.

• Kişisel Bilgisayar Laboratuvarı

Okullarda ve yerleşim yerlerinde, kişisel bilgisayar laboratuvarı, öğrenci ve vatandaşlara eğitimleri, işleri ve mutluluk arayışları için www'nin potansiyeline aşinalık kesbetmelerinde yardımcı olabilir.

• Bilgi Teknolojisi (BT-IT) İthalat Tarifesi

Birçok ülke Bilgi Teknolojisi (BT) malları üzerindeki tüm tarifeleri ortadan kaldıran Bilgi Teknolojisi Anlaşmasını 2000'de imzalamaya hazırlanıyor. Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki insanlar ve birçok Latin Amerika ülkesi, bilgisayar ve bilgisayar chip'leri gibi şeyler üzerine yüksek ithalat tarifeleri yüklemektedir. Bu, kendi vatandaşlarının geleceğin araç-gereçlerine ulaşmalarına yüklenen bir vergidir ve bu vergi istikbaldeki büyümeye zararlıdır. "Akıllı uluslar", vatandaşlarının daha sıkı çalışmalarına yardımcı olan ürünlere vergi koymazlar.

• Profesyonellik Lisansı (Meslek Erbabına Lisans Vermek)

Yukarıda dünya standartlarında eğitim ve sağlık hizmetlerine global ulaşım potansiyeli açıklandı. Öğretmenler, doktorlar, hemşireler, mimarlar ve avukatlar gibi profesyonellerin mesleklerini icra etmeleri için genellikle ülke düzeyinde verilen lisanslara gerek olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Bu yüzden Brezilyalı bir çocuğu internet üzerinden tedavi etmek isteyen Amerikalı doktor, sınır aşan lisanslar olmadığı için bunu yapamayacaktır. Hükümet tarafından lisans verilen profesyoneller, şimdi uluslararası geçerli-

liğe sahip onaylı işlemler uygulamasını başlatmalıdır. Böylece internetin kapasitesi tam olarak kullanılabilir, hatta hayat kurtarıcı bir yol olabilir.

• BT Yatırımlarında Altyapı Tesisleri

Son olarak ülkeler, bilgi teknolojisini ve ürünlerini ihraç etmek kadar onları kullanmaya da özen göstermelidir. Bu özellikle Bilgi Teknolojisi ürünlerini ihraca dayanan Asya ülkeleri için geçerlidir. Bu ülkelerde hala bilgi teknolojisi ürünlerinin yerli halk tarafından kullanımı ihmal edilmektedir. Örneğin Çin, Endonezya, Filipinler, Tayland ve Hindistan bilgi teknolojisi altyapı tesisleri için GSMH'nın % 1'inden daha azını harcamaktadır.

Bunun aksine Amerika, bilgi teknolojisi sistemleri ve network'ler için GSMH'nın % 3.5'ünü ayırmaktadır. İnternete bağlanmış tüm insanların % 50'den fazlasının Amerika'da bulunması şaşırtıcı değildir. Tüm ülkeler ve vatandaşları, 21. yüzyılda rekabet edebilir hale gelmek için, interneti yoğun biçimde kullanmak zorundadır.

Bölgesel Politika Önerileri

Bilgisayar ve iletişim endüstrisindeki rekabet, yatırım ve yeniliği teşvik edecektir. Bununla birlikte, bu tür rekabet uygun politik ortamda gerçekleştirilir. Şimdi AB ve Amerika yanında gelişmekte olan başlıca ekonomilere de göz atarak, bazı politika önerilerini gözden geçirelim.

Çin Halk Cumhuriyeti: Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki PC piyasası, dünyada en hızlı gelişenler arasındadır. Dünyada dördüncü veya beşinci büyüklüktedir ve gelecek iki yıl içerisinde üçüncü sıraya yükselmeyi beklemektedir. Çin, hızlı ve güvenilir bilgisayar ve iletişim teknolojilerine, yani internete imkan tanımak istiyorsa, rekabete dayalı network iletişimleri için hızla harekete geçmelidir. İnternet raporlarına göre, internet kullanıcılarının sayısı 1996'nın sonlarında 60.000'den geçen yılın (1999) sonlarında 2.1 milyona yükselmiştir.

İlk olarak, Çin Halk Cumhuriyeti telefon ve internet erişim maliyetlerini düşürmek için elin-

den gelen her şeyi yapmalıdır. 1999 Şubatında, ülkenin internet kullanıcılarını memnun edecek şekilde, internet erişim ücretini önemli ölçüde azaltmıştır. 1999'un başında yapılan bu kesintiyle, kullanıcıların sayısının Aralık 99'da 5 milyona ulaşması hedeflenmiştir. Çin'in nüfusunun 1,2 milyar olduğunu hatırlarsak, her fiyat indiriminin internete bağlanan insan sayısında önemli bir artış meydana getirmesini bekleyebiliriz. Çünkü internete erişimin bedeli, Çin vatandaşlarının yıllık ortalama gelirlerinin mühim bir kısmına tekabül etmektedir.

Hizmet sağlayıcılar arasındaki rekabet, fiyatlarının düşmesinde önemli bir unsurdur. Telekom networklerinin fiyatlandırma modelleri çoğunlukla market yönlendirmesiyle değil "maliyet +" şeklinde işleyen modellerdir. Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki iyi haber, hükümetin yakın geçmişte aldığı, kendi muazzam, devlet mülkiyetli telekom şirketi Çin Telekomu'nu dört şirkete bölmeyi öngören kararıdır. Çin Unicom olarak adlandırılan bu şirket, bağımsız olarak ülke çapında yaygın bir CDMA kablosuz network sistemi oluşturmaktadır. Bu arada Jitong Telekomünikasyon Şirketi bir IP telefon servisini pilot olarak uygulamaya koymuştur. Bu arada tamamen kablolu internet hizmeti sunacak birkaç şirket daha kurulmaktadır. Bütün bunlar şimdi sıkı bir şekilde kapalı piyasalarda rekabet rüzgârlarının esmesini sağlayacaktır. Bundan yararlanan Çin halkı olacaktır.

Ayrıca yabancı şirketlere teçizat yanında internet hizmetleri de sağlama imkanı tanıma doğrultusunda, yeni yeni filizlenen bir trend de bulunmaktadır. Örneğin, AT&T, Şangay Fiber Optic şirketi yakınlarda ortak bir internet hizmet servisi kuracağını ilan etmiştir. Böylece, ilk defa yabancı bir şirkete Çin'de telekomünikasyon servisi sağlama izni verilmiş olacaktır.

Yabancı mülkiyete izin verilmesi, Çin Halk Cumhuriyeti ile görüşmelerde bulunan WTO'nun anlaşma paketi tasarısındaki anlaşma şartları arasında yer almaktadır. Yabancı yatırım ve uzmanlığa açılma, Çin Halk Cumhuriyeti'nin

bu kritik sanayide, düşük maliyet ve yaygın telekomünikasyon alt yapı tesisleri hedefine hızla ulaşmasını sağlayacaktır.

Avrupa Birliği: Birçok Avrupalı tüketici, standart telefon hatlarıyla internete bağlıdır ve her dakika için buldukları yerel telefon tarifesine uygun ücret öderler. Bu miktar çoğu zaman ISP'lerin maliyetinin % 60'dan fazlasına ulaşır. Böyle bir maliyet ABD'de yoktur. Avrupa Birliği açıkça veri iletişimlerini için sabit fiyat modellerine yönelmeye ihtiyaç duymaktadır.

AB internet kullanıcıları, rekabet halinde olan telekomünikasyon genişbant servislerinden bütçelerine uygun fiyatlarla yararlanmayı hak etmektedirler. Regülatörler, egemen telekomünikasyon operatörlerinin, kendi fiziksel yerel alt yapı tesislerini, genişbant servisleri sağlamayı amaçlayan diğer şirketlerin kullanımına sunmasını sağlamalıdır.

Endüstri ve hükümet, ADSL, kablo ve uydu gibi rekabetçi alt yapı tesislerinin ortaya çıkmasına yardımcı olacak bir regülasyon ortamı yaratmak için birlikte çalışmalıdır. Başka yerlerde olduğu gibi Avrupa'da da yerel ağların tamamen dağıtılmasını destekliyoruz. Bu olmaksızın, genişbant servisleri için çok az bir rekabet söz konusu olacaktır. Bu altyapı tesisleri, genişbant servisinin geliştirilmesini ve kesintisiz sağlanmasını temin edecektir.

Kırık Bir Piyasa

Avrupa'da internet alt yapısı, her bir şehirde farklıdır ve AB'nin her yanında koordinasyon sağlanabilmiş değildir. Hatta ana taşıyıcı ya da en önemli servis düzeylerinde bile durum böyledir. İnternet üzerinden, Amerika'da ya da AB'nin herhangi bir ülkesinde iş yapmak, Avrupa'da komşu ülkeler arasında iş yapmaktan daha kolaydır. Birçok Avrupa ülkesinde şirketler, Amerika'daki hat kullanıcılarından 10 kat daha fazla para ödemektedirler. Avrupalılar; Amerikalılardan yaklaşık olarak 17 kat daha fazla olan Zmbit/S çapraz-sınır tarifesi altında çalışmaktadır. Ayrıca Avrupa çok daha az network

erişim noktalarına sahiptir. AB yetkilileri bu rekabet gücünü zayıflatan dezavantajı görmeli ve maliyetleri düşürüp sınır ötesi rekabeti artırarak Avrupa iş çevrelerinin ve müşterilerinin rekabet şansını artırmalıdır.

Regülatörler ayrıca Avrupa'nın internet alt yapı temin edicilerinin gelişimini cesaretlendirmeli ve Avrupanın bir ucundan diğer ucuna tam network erişimini sağlamalıdır. Avrupalı kullanıcılar, diğer bölgelerdeki kullanıcıların karşılaşmadığı performans sorunlarıyla veya internet kullanımı için maliyet dezavantajlarıyla karşı karşıya gelmemelidir. Ayrıca sınır ötesi iletişim tarifeleri, özellikle Amerika ile rekabet içinde olmalıdır.

Amerika Birleşik Devletleri: 1996'da ABD kongresinden, özel olarak telefon ve kablo TV için iletişimdeki rekabeti teşvik eden Telekom Reform Yasası geçti. Fakat FCC'deki regülatörler ve diğerleri etkin yürütme politikalarında güçlüklerle karşılaştılar. Bununla birlikte TCI'nin ve MediaOne'ın AT&T tarafından satın alınması gibi yatırımlar hem hükümeti hem de piyasayı daha rekabetçi bir hizmet sağlamaya doğru itmektedir.

Amerikan hükümetinin yapması gereken birçok şey vardır. İlk olarak FCC, internet için süreye bağlı bir erişim ücretine yer verilmesine karşı çıkmaya devam etmeli, ulusal telefon sisteminin servis ücretine benzer bir ücret politikası uygulanmalıdır. Hükümet, internet için ulusal servis ücretlerini internete yaymaktan çok, bir evrensel servis sübvansiyon network'ünden bireysel telekom vergi kredilerine yönelmelidir. Bütün sistemin mevcut tekelleri hizmet sübvansiyonu modeli tarafından kontrol edilmesini daha fazla sürdürmeyiz.

İkinci olarak, Amerikan hükümeti, internet işlemlerini adil bir şekilde vergilendirmek için yeni kurulan internet vergi komisyonunu kullanma yollarını aramalıdır. Buradaki amaç; elektronik işin vergi açısından diğer tüm ticari aktiviteler gibi değerlendirilmesidir.

Amerikan hükümeti ayrıca şifreleme prog-

ramları üzerindeki ihraç kontrollerini tekrar düşünmelidir. İnternet, internet işlemlerinin özel ve güvenli olduğuna inanıldığı sürece kapsam olarak genişleyecektir. Vatandaşların evlerini korumakta kullandığı en temel yöntem kilitlidir. Hiçbirimiz gece-gündüz kapı önünde bekleyecek polisler sahip olmadığımızdan kilit kullanıyoruz. Encryption (Şifreleme) internetin kilitlidir. Bu kilit, elektronik ticareti mümkün kılar. Tabii ki suçlulardan önde olmak için, hükümet de ve sanayi de teknolojiyi kullanmaktadır. Global geçişte tek yanlı kontroller, sadece Amerikan internet kullanıcılarını daha az daha az güvenliğe sahip hale getirir.

Son olarak, Amerikan hükümeti ve endüstri, mesleklerin ve servis sunucuların karşılıklı olarak tanınmasını sağlayacak yollar bulmak için dünya çapında bir hareket başlatmalıdır. Eğitim, sağlık ve diğer birçok servisler, internet üzerinden çok daha fazla kullanılabilir hale gelecektir. NewYork'daki doktorlar, Tokyo ve Londra'da tele-ilaç'ı uygulamak için lisanslı olmalıdır. Brezilya'daki avukatlar, Madrid ve Miami'ye kendi şehirlerinde iş yapan işadamlarını önerebilmelidir. Bütün öğretmenler, yaşadıkları yer her nerede olursa olsun çocuk ya da yetişkinlere ders verebilmelidir.

İnternet herhangi bir toplumdaki her kişiye, kendi kendilerini ya da başkalarını zengin kılma yollarını öğretmede yardımcı olabilir. Bununla birlikte, internet ile, demokratik hükümetlerin nasıl desteklenebileceğini de ele aldık. Son olarak, internet gelişimine yol açacak devlet politikalarını gözden geçirdik.

Bunları akılda tutarak siber-başarı için bir alan oluşturmak, hükümet görevlilerine düşer. Her yerde bu araçları refah ve daha fazla imkan yaratmak için kullanmak ise müteşebbislerin payına düşen işlerdir.

* "The Internet: The Great Equalizer", Economic Reform Today, Number Two 1999, ss. 11-16.

Bu yazı Center for International Private Enterprise'in desteğiyle çevrilmiş ve yayınlanmıştır.

Çeviren: Ebru Özgür